

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

DEL 3

Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd

Innehåll

DEL 1 Introduktion till barnets plan för småbarnspedagogik

DEL 2 Centrala principer för utarbetandet av barnets plan för småbarnspedagogik

DEL 3 Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd

DEL 3 Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd: A och B

A Betydelsen av barnets plan i samband med stöd

- Principer för en inkluderande småbarnspedagogik och barnets bästa
- Stödformer och allmänt, intensifierat och särskilt stöd
- Barnets plan och förvaltningsbeslut
- Samarbete med barnet och vårdnadshavaren
- Sektorsövergripande samarbete
- Anteckning av diagnoser
- Överföring av uppgifter om stöd
- Uppgifter om stöd när barnet övergår till förskoleundervisning

B Att utarbeta, utvärdera och granska barnets plan i samband med stöd

- Att utarbeta och utvärdera barnets plan i samband med stöd
- Anteckningar om stöd i barnets plan
- Bedömning av stödbehovet i barnets plan
- Att ställa upp mål i samband med stöd
- Planering av stödformer
- Utvärdering av genomförandet och effekten av stödet
- Barnets plan används när förvaltningsbeslut fattas

A: Betydelsen av barnets plan i samband med stöd

Principer för en inkluderande småbarnspedagogik

- Till de inkluderande principerna hör:
  - alla barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminering, värdesättning av mångfald samt social delaktighet och gemenskap
- Dessa principer styr även stödet som ges till barnet. Med andra ord, stödet som ges till barnet får inte stämpla, diskriminera eller leda till att barnet behandlas ojämnt.
- Personalen har i uppgift att stödja barnets sociala delaktighet och känsla av samhörighet, så att barnet känner sig som en del av gruppen och deltar i lekar och i all verksamhet som en likvärdig medlem.
- Personalen har i uppgift att stärka värdesättningen av mångfalden genom att själv visa exempel och genom att handleda barnen och även andra vuxna.

*Arbetet som görs inom småbarnspedagogiken och genomförandet av stödet ska utgå från **barnets bästa***

Betydelsen av barnets plan vid genomförandet av stöd

- Deltagandet i den småbarnspedagogiska verksamheten lägger en god grund för barnets utveckling, lärande och välbefinnande.
- Svårigheter ska förebyggas genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt, t.ex.
  - systematisk differentiering av verksamheten
  - flexibel gruppindelning
  - anpassning av lärmiljöerna
  - en tydlig dagordning
  - rytm i de dagliga aktiviteterna
- En högklassig pedagogik på gruppnivå utgör grunden för genomförandet av stöd
- Barnet ges sådana individuellt anpassade stödformer som hen behöver på ett flexibelt sätt och utan dröjsmål i enlighet med principerna för genomförandet av stöd
  - Planeringen av genomförandet av stödet görs i barnets plan

Stöder alla barn

Med stödformer svarar man mot barnets stödbehov

- **Barnet har rätt att få individuellt stöd genast då behovet av stöd har upptäckts**
  - Om barnet behöver en stödform eller högst några stödformer med vilka man tillgodoser barnets individuella behov, är det frågan om **allmänt stöd**.
  - Om man tillgodoser barnets behov av stöd med flera stödformer som tillämpas regelbundet, är det frågan om **intensifierat stöd**.
  - Om man tillgodoser barnets behov av stöd med flera stödformer som tillämpas kontinuerligt och på heltid, är det frågan om **särskilt stöd**.
- **Behövliga stödformer ska påbörjas utan dröjsmål**

Behovet av stödformer ska bedömas och en plan för hur de ska genomföras ska antecknas i barnets plan

Pedagogiska stödformer

Återkommande aktiviteter och en tydlig struktur i barnets dagliga rutiner

Lösningar i anslutning till lärmiljöerna

Växelverkan och kommunikation som är sensitivt och tillgängligt

Gemensamma och ändamålsenliga pedagogiska och specialpedagogiska arbetsätt och metoder

Verksamhetsätt där stödet som barnet behöver genomförs som en del av barngruppen

Beaktande av hinderfrihet – pedagogiska och strukturella lösningar

Strukturella stödformer

Stärka personalens kunnande och den specialpedagogiska kompetensen

Minska antalet barn i gruppen, små- eller specialgrupp

Lösningar i anslutning till personaldimensioneringen och/eller personalstrukturen samt att ändra dem enligt barnets behov av stöd

Tolknings- och assistenttjänster, användning av hjälpmedel, undervisning och konsultation av speciallärare som behövs för att barnet ska kunna delta i småbarnspedagogiken

Vårdinriktade stödformer

Metoder och verksamhetsätt som tillgodoser vården, omsorgen och assistansen för barnet.

Tillgodose barnets behov av hälso- och sjukvård, till exempel hjälpmedel och behov av assistans som hänför sig till vård av barnets långtidssjukdomar eller till barnets medicinering, kost och rörlighet

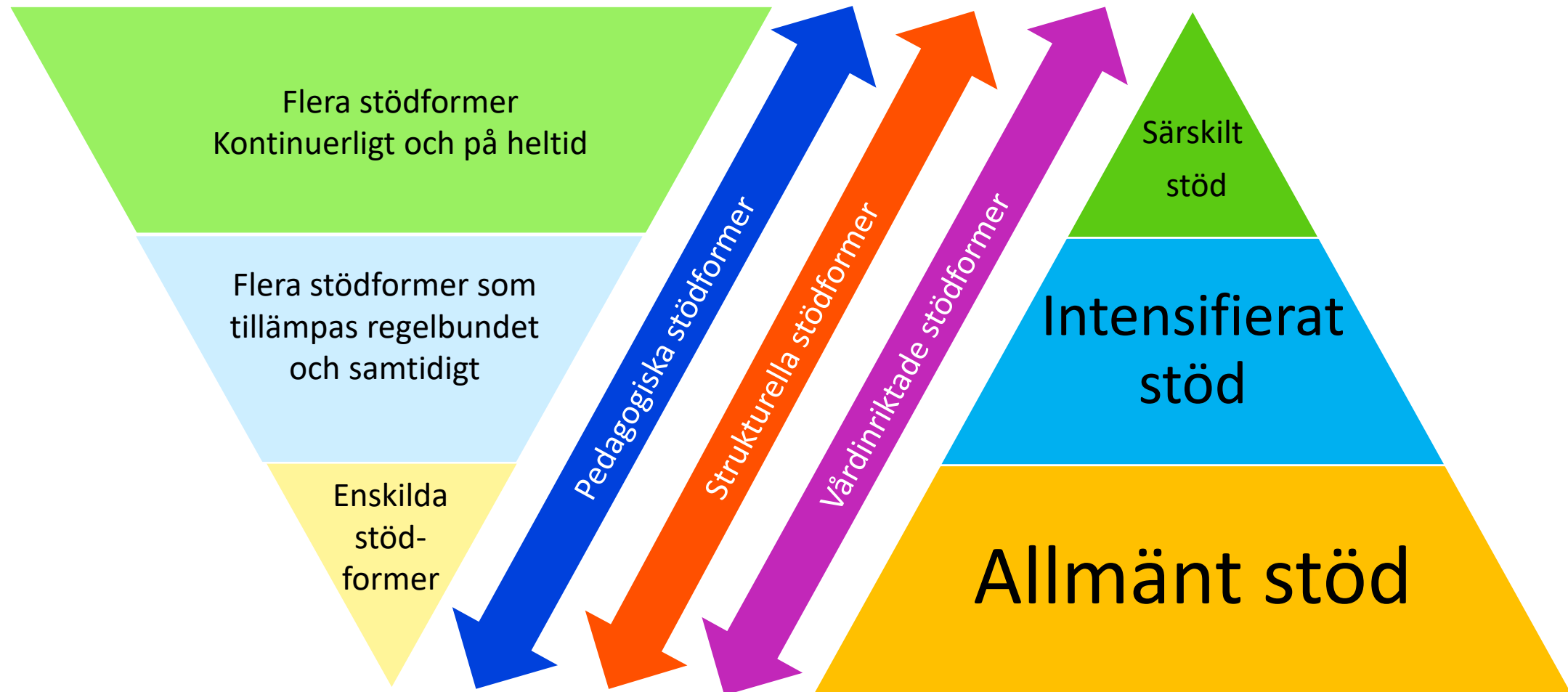
Man ska samarbeta med sakkunniga inom social- och hälsovården till exempel när det gäller handledning och konsultation

Strukturella stödformer möjliggör vid behov

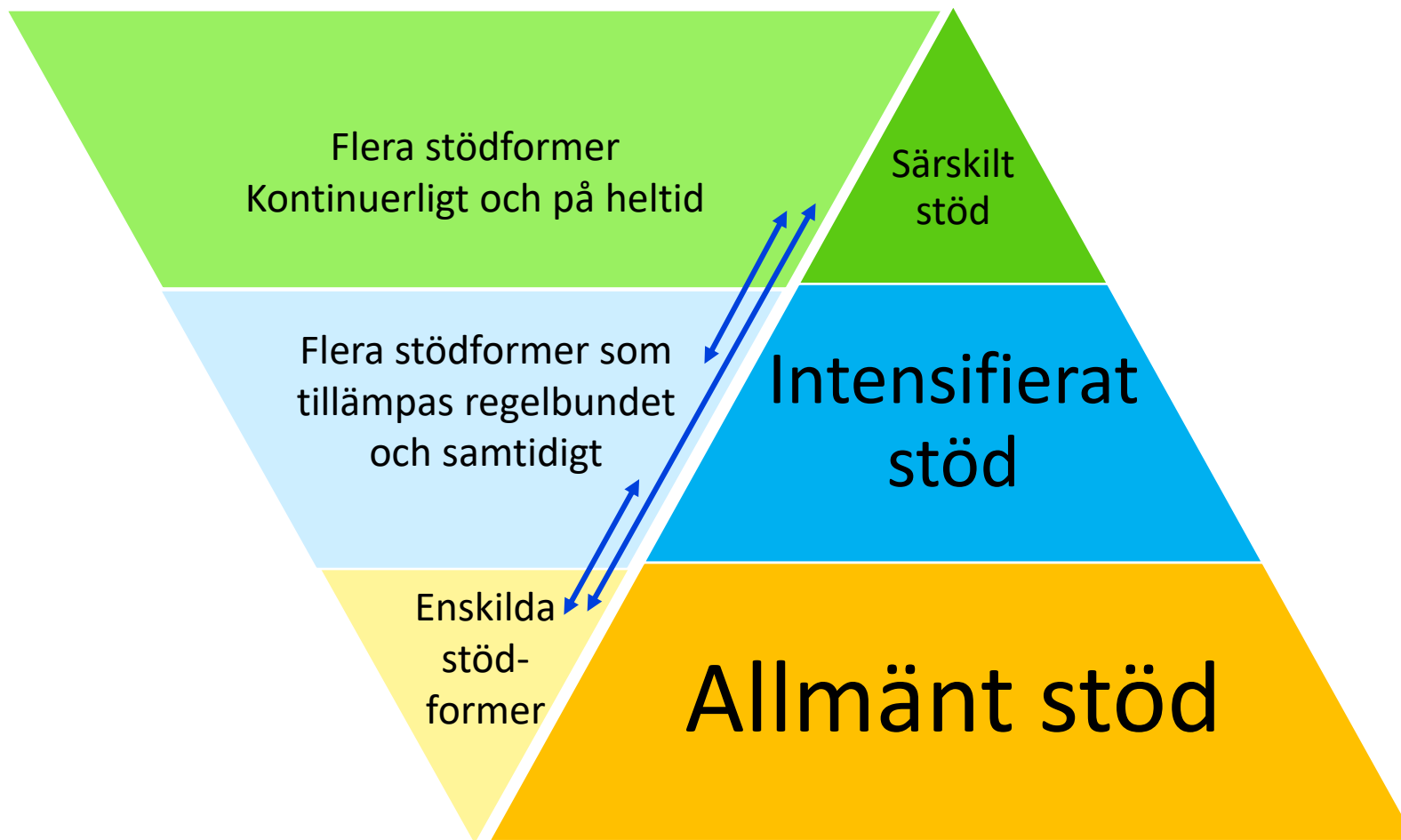
Strukturella stödformer möjliggör vid behov

Stödet för barnet kan innehålla pedagogiska, strukturella och vårdinriktade stödformer som barnet behöver

Centrala principer för genomförandet av stödet

- Stödet som ges ska alltid bedömas utgående från det enskilda barnet
- En diagnos eller habilitering definierar inte stödet som ges till barnet
- För att få intensifierat eller särskilt stöd förutsätts inte att barnet först har fått allmänt eller intensifierat stöd
- Ett barn som får intensifierat eller särskilt stöd ska beaktas i dimensioneringen av daghemmets och familjedagvårdens personal, om det inte finns en assistent för barnet

Betydelsen av barnets plan när förvaltningsbeslut fattas

- Barnets plan för småbarnspedagogik **används** när man fattar ett förvaltningsbeslut om intensifierat eller särskilt stöd eller om stödtjänster
- Om en bedömning av barnets behov av stöd har gjorts i barnets plan, **ska denna bedömning beaktas** när ett förvaltningsbeslut om intensifierat eller särskilt stöd eller ett beslut om stödtjänster fattas
- Barnets plan ska uppdateras så att den motsvarar innehållet i förvaltningsbeslutet
- Förvaltningsbeslutet ska ändras eller upphävas **om behovet av stöd förändras i samband med att barnets plan ses över** eller i samband med övrig utvärdering → förvaltningsbeslutet ändras också, om t.ex. platsen för småbarnspedagogik för ett barn som fått beslut om intensifierat eller särskilt stöd förändras

5.6 Förvaltningsbeslut i anslutning till genomförandet av stödet för barnet		
Stödtjänster (allmänt stöd)	Intensifierat stöd	Särskilt stöd
datum/givet <input type="text"/>	datum/givet <input type="text"/>	datum/givet <input type="text"/>
datum/upphävt <input type="text"/>	datum/upphävt <input type="text"/>	datum/upphävt <input type="text"/>

Om förvaltningsbeslutet har ändrats, ska datumet för det nya beslutet antecknas i barnets plan

Samarbete med barnet och vårdnadshavaren

- Det förutsätts initiativtagande och aktivitet av personalen för att skapa en atmosfär som präglas av öppenhet, tillit och trygghet
- Delad information om barnet och barnets behov är utgångspunkten för att kunna ge tidigt och tillräckligt stöd
- Initiativet om barnets behov av stöd kan även komma från vårdnadshavaren, och en bedömning av stödbehovet ska göras tillsammans med personalen i gruppen och vid behov med en speciallärare inom småbarnspedagogik
- Barnets rätt att få stöd och de centrala principerna för att ordna stödet samt stödet och stödformerna som ges till barnet ska diskuteras med vårdnadshavaren. Om det behövs ska man använda tolk vid diskussionerna.
- Vårdnadshavaren ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor
- Barnet ska delta i samarbetet, hen ska höras och hens åsikter ska tas i beaktande
- Målen med att genomföra stödet för barnet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet.

Barnets plan är ett centralt verktyg, då personalen samarbetar med barnet och vårdnadshavaren kring frågor som gäller stöd för barnet.

Sektorsövergripande samarbete i samband med stöd

- De lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet ordnas.
- Det sektorsövergripande samarbetet ska utgå från **barnets bästa**.
- Sektorsövergripande samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke och bestämmelserna om sekretess och utbyte av uppgifter ska följas.
  - Barnet har rätt till det stöd som hen behöver, vilket betyder att även om vårdnadshavarna motsätter sig kan man genomföra ett sektorsövergripande samarbete i den mån som genomförandet av stödet för barnet förutsätter
- Social- och hälsovårdsmyndigheterna ska delta i bedömningen, om bedömningen av stödbehovet och motiveringen av stödlösningarna förutsätter även annan sakkunskap än sådan pedagogisk sakkunskap som personalen inom småbarnspedagogiken innehar.
  - Särskilt då vårdinriktade stödformer planeras behövs ofta sakkunskap om social- och hälsovården

Barnets plan är ett centralt verktyg, då sektorsövergripande samarbete görs kring frågor som gäller stöd för barnet.

Antecknas diagnoser i barnets plan?

- Rekommendationen är att diagnoser inte antecknas i barnets pedagogiska dokument, eftersom
  - en diagnos inte beskriver barnets situation särskilt tydligt
  - det inom samma diagnos förekommer variationer i hurdana symtomen är eller hur de t.ex. påverkar barnets beteende
  - ett barn kan få olika diagnoser i olika åldrar
  - en diagnos också kan vara stämplande
  - endast en diagnos inte utgör grunden för planeringen av stöd för barnet och för hur man arbetar med barnet, och dessa är uttryckligen centrala uppgifter i pedagogiska dokument.
- Det är inte förbjudet att anteckna diagnoser, men
  - diagnoser och uppgifter om hälsan är sekretessbelagda uppgifter
    - förutsätter extra försiktighet i behandlingen av uppgifter
  - utan vårdnadshavarens specificerade tillstånd för informationsöverföring får man inte överföra information som inte är nödvändig för att ordna småbarnspedagogiken på ett ändamålsenligt sätt.
    - det är svårt att motivera att en diagnos skulle vara nödvändig information

Överföring av information som gäller stödbehovet (lag om småbarnspedagogik 41 §)

Trots sekretessbestämmelserna har en anordnare eller tillhandahållare av småbarnspedagogisk verksamhet rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för att ordna och tillhandahålla småbarnspedagogik för ett barn från barnets vårdnadshavare, myndigheter inom utbildningssektorn, myndigheter inom social- och hälsovården, andra som tillhandahåller tjänster inom småbarnspedagogik, socialvård och hälso- och sjukvård samt yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

*De personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och de personer som deltar i utvärderingen av stödbehovet, stödåtgärderna eller deras genomförande har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få och att till varandra och till dem som ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik lämna **sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga för att anordna och tillhandahålla småbarnspedagogik och för att utvärdera stödet.***

Syftet med informationsöverföringen är att trygga att **småbarnspedagogiken genomförs utgående från barnets bästa.**

Gäller även situationer när barnet

- övergår från småbarnspedagogik som ordnas av en kommun eller privat serviceproducent till småbarnspedagogik som ordnas av en annan kommun eller privat serviceproducent
- övergår från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen eller till den grundläggande utbildningen.

Barnets behov av stöd när barnet övergår till förskoleundervisning

- En **bedömning** av barnets behov av stöd görs också alltid då barnet börjar i förskoleundervisningen. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om stöd för barnets växande och lärande för barn i förskoleundervisningen.
- När det gäller småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen ska eventuellt stöd **samordnas** med det stöd som ges i förskoleundervisningen och **antecknas** i barnets plan för småbarnspedagogik.
- Förutom förskoleundervisningen beaktas även småbarnspedagogiken i planen för barnets lärande i samband med intensifierat stöd och barnets IP i samband med särskilt stöd i enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan. När det gäller småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen ska eventuellt stöd samordnas med det stöd som ges i förskoleundervisningen och antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik.

I förskoleundervisningen fattas förvaltningsbeslut endast om särskilt stöd.

I samband med kompletterande småbarnspedagogik fattas beslut om intensifierat eller särskilt stöd eller om stödtjänster.

**B: Att utarbeta, utvärdera
och granska barnets plan i
samband med stöd**

A decorative graphic on the right side of the slide, consisting of two overlapping, wavy, ribbon-like shapes. The top shape is blue and curves downwards, while the bottom shape is green and curves upwards, creating a central white space between them.

Att utarbeta och utvärdera barnets plan i samband med stöd

- I barnets plan antecknas
  - stödformer (t.ex. stödtjänster) och med vilken intensitet stödet genomförs → allmänt, intensifierat eller särskilt stöd
  - ansvars- och arbetsfördelning när det gäller genomförandet av stödformer
- En person som har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik och/eller speciallärare inom småbarnspedagogik ansvarar för att göra upp och utvärdera barnets plan i samarbete med den övriga personalen och barnets vårdnadshavare.
- Personalen har i uppgift att stödja vårdnadshavarens och barnets delaktighet när planen görs upp och utvärderas.
- Stödbehovet och hur stödet genomförs ska bedömas och planen ska granskas efter behov minst en gång om året eller när stödbehovet förändras.
- Hur målen för verksamheten har uppnåtts ska antecknas och målen ska ändras så att de motsvarar barnets förändrade behov.
- I planen antecknas när behovet av stöd och stödåtgärderna har upphört.

Anteckningar gällande stöd i barnets plan

Pedagogiska stödformer

- lösningar som berör strukturer och dagliga rutiner inom småbarnspedagogiken
- lösningar som gäller lärmiljöerna
- behövliga specialpedagogiska metoder
- metoder för växelverkan och kommunikation, till exempel användning av tecken och bilder
- verksamhetsätt för att barnet ska kunna vara del av barngruppens verksamhet, till exempel beaktande av hinderfrihet.

Vårdinriktade stödformer

- metoder som berör vård, omsorg och assistans
- verksamhet som tillgodoser behov av hälso- och sjukvård, till exempel hjälpmedel och assistans som hänför sig till vård av barnets långtidssjukdomar, medicinering, kost och rörlighet.

Strukturella stödformer

- att stärka kunnandet och den specialpedagogiska kompetensen som berör genomförandet av stödet
- lösningar angående personaldimensioneringen och personalstrukturen
- lösningar angående barngruppens storlek och gruppstrukturen
- tolknings- och assistenttjänster samt användning av hjälpmedel
- små- eller specialgrupp eller annan behövlig grupsammansättning
- konsultation eller undervisning som ges på deltid eller heltid av en speciallärare inom småbarnspedagogik.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

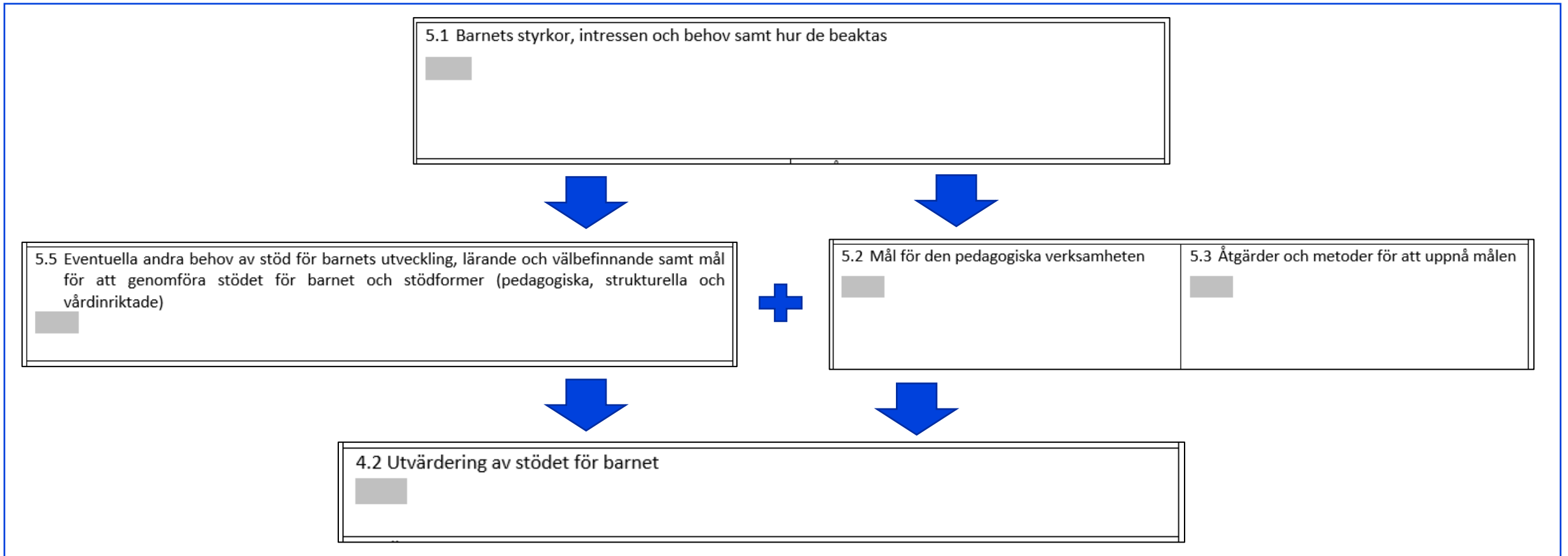
- samarbete med barnet och vårdnadshavaren
- ansvarsfördelning när det gäller hur stödet för barnet genomförs
- tjänster som tillhandahålls av specialister
- handledning och rådgivning av sakkunniga inom social- och hälsovården och andra sakkunniga
- eventuella transportarrangemang och vem som ansvarar för dem.

I barnets plan ska även antecknas eventuella social- och hälsovårdstjänster, till exempel habilitering för barnet, om det är relevant med tanke på anordnandet av småbarnspedagogiken för barnet.

Utvärdering av effekten av stödet

- uppföljning av stödbehovet, hur väl det räcker till och hur det genomförs
- utvärdering av stödformernas effekt, slutsatser som dras och åtgärder som vidtas utifrån utvärderingen samt tidpunkter för utvärderingen.

Utvärdering av barnets behov av stöd i barnets plan

En pedagogisk bedömning behövs inte i samband med bedömningen av stödbehovet

Att ställa upp mål i samband med stöd för barnet

- Vilka är barnets växande färdigheter?
- Hur kan man i gruppen främja barnets växande färdigheter?

→ Att ställa upp mål hjälper att strukturera gjorda iakttagelser och diskussioner; vad är mest centralt just nu

→ Åtgärderna är konkreta metoder för att uppnå målen (kan vara samma eller delvis samma som de stödformer som behövs)

Mål och stödformer som barnet behöver – exempel på hur planeringen framskrider

1. Vilka stödformer som tillgodoser barnets individuella behov ska genomföras i gruppen?
(sådana som man redan använder och sådana som man ämnar ta i bruk)

5.5 Eventuella andra behov av stöd för barnets utveckling, lärande och välbefinnande samt mål för att genomföra stödet för barnet och stödformer (pedagogiska, strukturella och vårdinriktade)

2. Det mest centrala behovet/de mest centrala behoven i anslutning till lärande, utveckling och välbefinnande, utgående från vilka målet ställs upp

Behovet av stöd, men även barnets styrkor och intressen styr vilka mål och åtgärder man kommer överens om.

5.2 Mål för den pedagogiska verksamheten

5.3 Åtgärder och metoder för att uppnå målen

Utvärdering av genomförandet och effekten av stödet för barnet

Barnets behov av stöd samt hur väl det räcker till, hur ändamålsenligt det är och vilka effekter stödet har ska utvärderas och följas upp.

- Har det stöd som barnet har fått och stödformerna varit ändamålsenliga och tillräckliga?
- Hur har överenskomna pedagogiska, strukturella och/eller vårdinriktade stödformer genomförts och vilken effekt har de haft?
- Hur har överenskomna samarbetsformer genomförts?

Utvärderingen av effekten av stödet innehåller

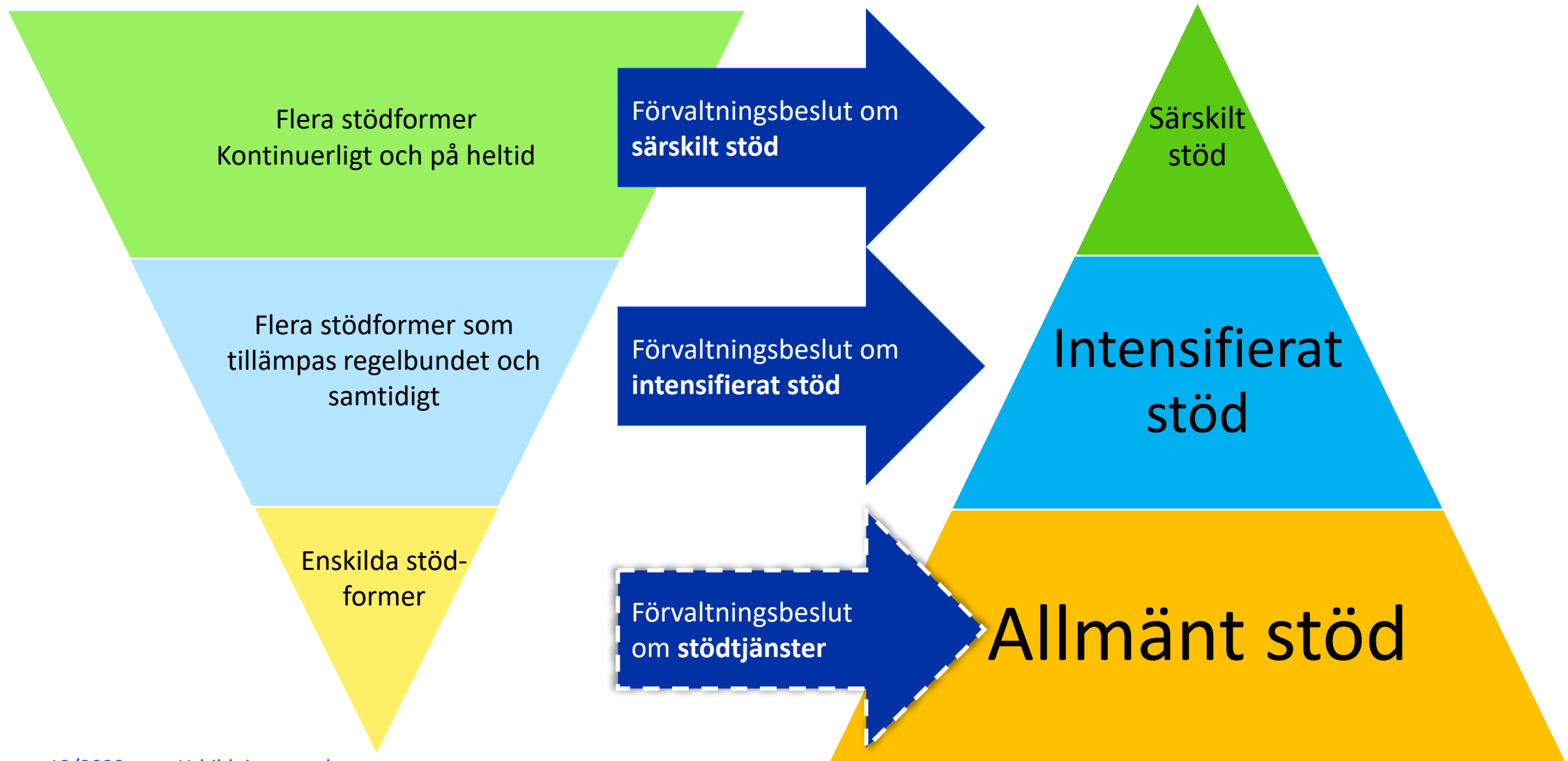
- en beskrivning av genomförda stödformer och stödtjänster
- en utvärdering av effekten av stödformerna och en plan för att utveckla dem
- vilka stödformer barnet skulle ha nytta av och vilka som på bästa sätt individuellt tillgodoser barnets bästa

Exempel på pedagogiska anteckningar i barnets plan

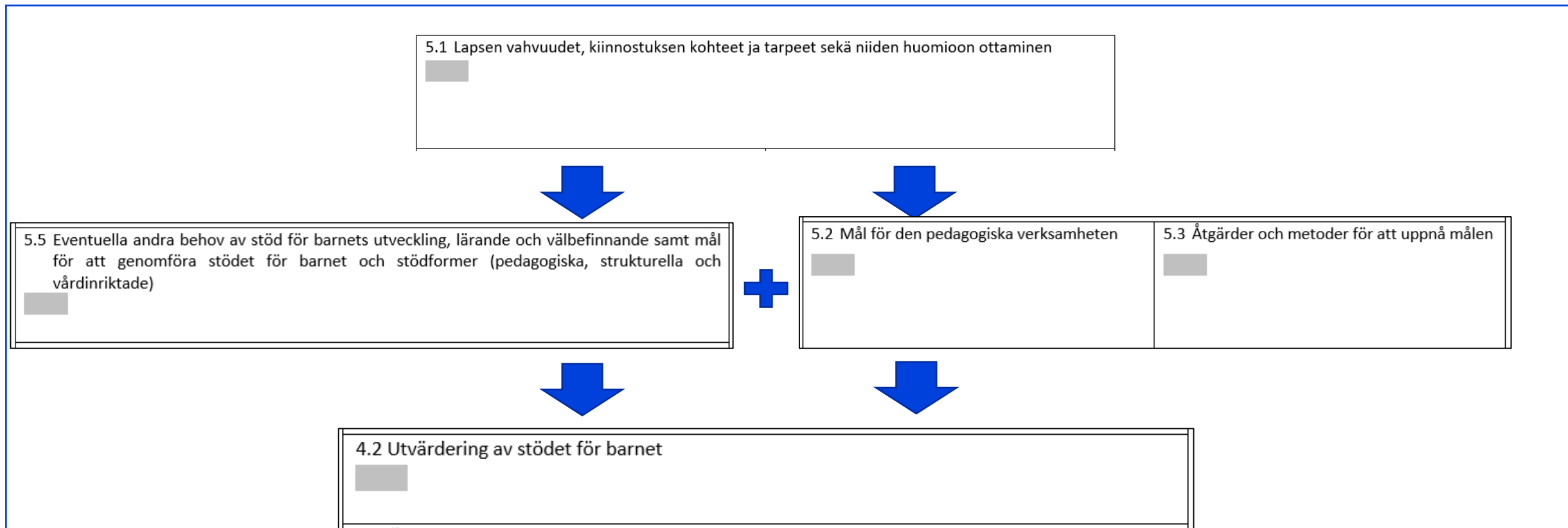
Del i barnets plan	Planen utarbetas	Del i barnets plan	Planen granskas
Barnets styrkor, intressen och behov	Till Annis styrkor hör entusiasm inför att lära sig nytt, och hon tar gärna olika roller i lekar. Att klä på sig är särskilt svårt när Anni är trött eller när andra omkring också klär på sig.	Barnets styrkor, intressen och behov	Anni iakttar och blir inspirerad av små förändringar. Ett nytt intresse är att räkna upp siffror och siffersymboler (1-10), även spel har börjat intressera.
Eventuella stödformer	Separata bilder på kläder vid klädhängarna hjälper Anni att koncentrera sig på att klä på sig och spjälker upp påklädningen i mindre etapper. Vi tar i bruk ett bildunderlag som man kan ta med sig till tamburen. Rollekskläder tas i bruk i leksituationer.	Utvärdering av målen och åtgärderna Utvärdering av stödet för barnet	De överenskomna åtgärderna har i huvudsak varit effektiva, så vi fortsätter att använda dem i påklädningssituationer. Om det inte är möjligt att använda bilder i vissa situationer, påverkar det genast Anni. En vuxen ska hjälpa att följa med bildernas ordningsföljd.
Mål och åtgärder	Tillsammans med Anni övar vi färdigheter i påklädning. En vuxen handleder påklädningssituationen med bilder och uppmuntrar Anni att försöka.	Eventuella stödformer	Vi lägger till siffror i påklädningssituationerna. "10 poäng och papegojamärke" är ett bekant ordspråk hemifrån; tas i bruk för att uppmuntra, när vi ser att Anni följer bildernas ordningsföljd.
		Sektorsövergripande samarbete	Vi har konsulterat en ergoterapeut för att utveckla handledningen i verksamheten för att stödja dessa färdigheter – vi har fått tips i anslutning till hur vi kan förflytta oss från en situation till en annan (t.ex. att hänga och dra)
		Mål och åtgärder	Vi fortsätter med att öva färdigheter i påklädning. En individuell bildtavla är i bruk både vid på- och avklädning. Alla anställda i gruppen använder papegojamärket för att uppmuntra.

Förvaltningsbeslut i småbarnspedagogiken

Barnets plan används när förvaltningsbeslut fattas

Anteckningar som gjorts i dessa delar är mest centrala, när barnets plan används för att fatta förvaltningsbeslut om intensifierat eller särskilt stöd eller om stödtjänster.

BARNETS PLAN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK - EN KONTINUERLIG PROCESS

Preciseringar utgående från barnets behov

Förberedelser:
personalens iakttagelser, barnets och vårdnadshavarens synpunkter

Planen utarbetas

- Barnets styrkor, intressen och behov
- Mål för den pedagogiska verksamheten och åtgärder för att uppnå målen
- Eventuella aspekter gällande stöd för barnet

Planen granskas

- Genomförandet av barnets plan utvärderas
- Följande preciseras
  - Barnets styrkor, intressen och behov
  - Målen och åtgärderna
  - Aspekter i anslutning till stöd för barnet

SEKTORS-ÖVERGRIPANDE SAMARBETE

SAMTAL OM BARNETS PLAN

Beaktas när verksamheten i gruppen planeras

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Del 3 avslutas

